СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 34. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 11-го лютого 1939. No. 34. Jersey City, N. J., Saturday, February 11, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДАЛЬША ВІЙНА РУЗВЕЛТА З СЕНАТОМ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт знов поназначував по стейтах федеральних суддів, проти яких виразно виступали сенатори. В Філядельфії він назначив апеляційним суддею третього окружного суду, Франциса Бидела, а в стейті Огайо суддею шестого окружного суду, Гершеля Аранта. Проти обох виступали місцеві сенатори і то такі, які дотепер вірно слідували за Рузвелтом та його всюди піддержували. Федеральним прокуратором для нюйорської полудневої частини президент назначив Джана Кейгила, проти якого був головний почтмайстер Фарлі. Кажуть, що між Фарлієм і президентом також прийшло до розриву.

ЗАТОПИВСЯ КОРАБЕЛЬ І ЗГИНУЛИ ВСІ МОРЯКИ.

НЮ ЙОРК. — На середині Атлянтійського океану буря захопила вантажний англійський корабель „Марія де Лярінаґа", що мав коло пять тисяч тон містоти. Корабель довгий час висилав алярмуючі сиґнали і вкінці замовк. На місце катастрофи прибуло кілька кораблів, та там вони знайшли тільки плаваючі розбитки на ширині трьох миль, а не знайшли нікого з моряків. На кораблі було 37 осіб залоги. Один з кораблів продовжує розшуки, та надія на віднайдення моряків, мала.

ПЕРЕСВАРКИ ДЮЯ З ЛІМЕНОМ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський прокуратор Дюї закинув Ліменові, що той „випустив" зо свого офісу відомість, що Вайнберґ, який недавно поповнив самоґубство, а на якого зізнання Дюї опирає своє обвинувачення політичного лідера Гайнса, застрілив в 1935 році іншого ґенґстера, Мартина. В той спосіб Лімен хотів ослабити вартість зізнань Вайнберґа й охоронити Гайнса, натякає Дюї. Також зараз по самоґубстві Вайнберґа, два тижні тому, Лімен вислав був листа до Дюя звертаючи йому увагу, щоб він прослідив револьвер, яким застрілився Вайнберґ, та впевнився, які на ньому відтиски рук. Цей лист також подразнив був Дюя, і він відписав Ліменові, що не треба йому про це нагадувати, бо це зовсім зрозуміла річ, що це треба зробити. Лімен теper написав листа до Дюя і гостро його скритикував за його натяки, та сказав, що завваги Дюя „зухвалі і недоречні".

ГАЙНС ТАКИ ДІСТАВАВ ГРОШІ ВІД ҐЕНҐСТЕРІВ.

НЮ ЙОРК. — На судовій розправі урядник підприємства кінних перегонів ствердив, що раз Гайнс закладаючись на коні, вручив йому індорзований ним чек від ґенґстера Шульца на суму $500.

КАРДИНАЛИ ВИБИРАЮТЬСЯ ДО ВАТИКАНУ.

НЮ ЙОРК. — Три американські кардинали на вістку про смерть папи, вибираються до Ватикану, щоб взяти участь у виборах нового папи. Тими кардиналами є: О'Конел з Бостону, Мунделяйн з Шікаґа і Доґерті з Філядельфії. У звязку з тим кружлюють чутки, що можливо вийде новим папою один із американських кардиналів, Мунделяйн. Але ті надії малі.

БРАЗИЛІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР В АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — До Вашингтону прибув бразилійський міністер закордонних справ, Освальдо Аранґа, в ціли навязання тісніших політичних і економічних звязків з Америкою. Аранга заявив, що на випадок конфлікту Бразилія буде тісно триматися Америки й недопускатиме европейських країв.

ІТАЛІЙСЬКІ ВІДВІДИНОВІ КОРАБЛІ ПОСПІШИЛИ ДОМІВ.

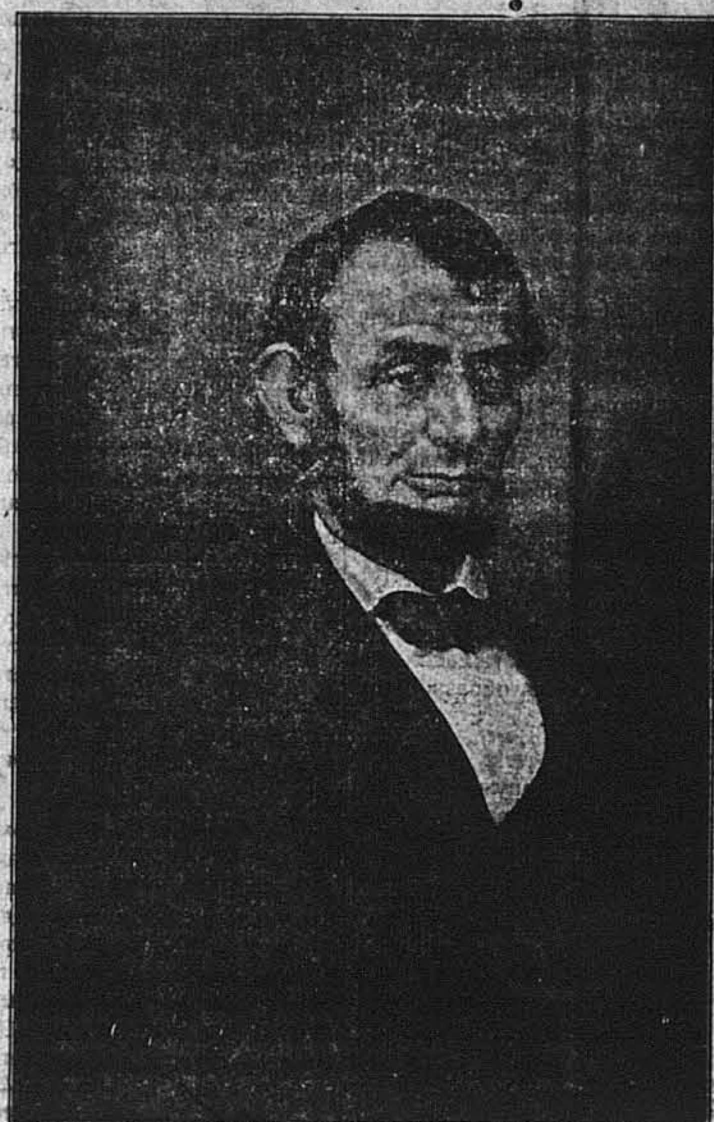
САН ХОЗЕ (Коста Ріка). — Два італійські воєнні кораблі, що обїздили порти полудново-американських країв в ціли скріплення зичливого відношення до Італії, наґло перервали дальшу свою туру і повернулись домів. Дехто каже, що причиною цього є це, що ті кораблі замісць приязного настрою викликували в тих портах ще більшу ворожість супроти Італії. Інші говорять, що причиною цього є воєнне напруження в Італії, у звязку з інтервенцією Англії і Франції на острові Мінорка.

ЧИСЛО УЧАСНИКІВ СПАДАЄ.

НЮ ЙОРК. — Професор Малер, що з боку міської управи переводив досліди над діяльністю шкіл, ствердив, що число учеників і учениць по елементарних і середніх школах дуже впало. В 1938 р. було 75 тисяч, а в 1927 110 тисяч.

ЗУБНА ПОМІЧ ДЛЯ ВБОГИХ.

НЮ ЙОРК. — Заряд нюйорського „Доблю Пі Пі Ей" оголосив, що всі убогі родини, що заробляють не більше, як $18 тижнево, дістануть безплатно лікарську поміч для їх зубних недомагань.

АБРАГАМ ЛИНКОЛН

ЗРУЧНА ЗЛОДІЙКА.

До проходячої вул. Личаківською у Львові А. Дрехерової (зам. при вул. Піярів 34) підступила якась злодійка й сказала: „На вашому лиці саджа! Дозвольте, я зітру її!" Одною рукою занялася зручна злодійка усуванням „саджі", а другою вкрала з зарукавка Дрехерової мошонку зі 40 зл. та окуляри. За хвилинку злодійки вже не було.

ВИКОПАЛИ КІСТЯКИ СЛОНІВ ГАННІБАЛЯ.

У полудневій Франції викопали більшу скількість кістяків слонів, що їх уживав славний картаґінський вожд Ганнібаль, коли відбував похід через Альпи на Рим. Під французькими Альпами мусіли тоді вбити чимало тих слонів, бо — видно — не надавалися до трудного походу через гори.

900,000 ДІТЕЙ БЕЗРОБІТНИХ У ПОЛЬЩІ.

У промові в радіо міністер суспільної опіки Польщі М. Косцялковський ствердив, що „Зимова Поміч" в Польщі обіймає своєю опікою в найтяжчих зимових місяцях понад 300,000 безробітних батьків родин. Цеї зими мають доживлювати 900,000 дітей, а з літніх кольоній і півкольоній буде користати на другий рік 650,000 дітей і молоді.

ВКРАЛИ МАШИНУ, ЩО НА НІЙ ПИСАВ МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ.

До домівки „Унії Звйонзкуф Обронцюв Ойчизни" у Варшаві вломилися злодії, що вкрали дві машини до писання. Одна з машин історична, бо нею писав марш. Пілсудський.

КАТЕХУМЕНАТ ДЛЯ ЖИДІВ.

Парохіяльний уряд латинського обряду відчиняє з днем 15-го січня 1939-го р. в Дрогобичі за дозволом епископської курії в Перемишлі катехуменат, що потриває 8 місяців і буде мати завдання зазнайомити жидів з засадами католицької віри та евентуально підготовити їх до хресту. Впис на катехуменат коштує 10 зл., а місячна оплата також 10 зл.

ПРО ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО В БАНЯЛУЦІ.

У „Врбаских Новинах", що виходять раз у тиждень у Банялуці та є органом воєвідства, в числі з 1-го грудня 1938 року поміщена стаття, присвячена 100-тим роковинам смерти І. Котляревського. У статті обговорене значіння основоположника новітньої української літератури.

КОНТРОЛЮЮТЬ, ЧИ ЖИДИ РОЗМОВЛЯЮТЬ НА ВУЛИЦЯХ ПО РУМУНСЬКИ.

Поліція в Чернівцях перевела підчас Різдвяних Свят підчас збільшеного вуличного руху ряд перелетних контроль по вулицях, щоб ствердити, чи чернівецькі жиди виконують наказ, щоб розмовляти виключно по румунськи. Придержали чимало осіб, що говорили по жидівськи. Їх відвели до комісаріятів поліції для списання протоколів.

ЗАПОМОГИ ДЛЯ НОВОЖЕНЦІВ.

Мін. внутр. справ у Римі повідомляє, що в часі від 1-го жовтня до 1-го листопаду ц. р. виплатили в Італії 4,093 дрібних запомог з нагоди вінчань для новоженців на загальну суму 7,280,000 лірів.

ДУМКОЮ НАГРІВАЮТЬ СЕБЕ.

Кажуть світові подорожники, що звідали Тибет, що деякі вишколені тибетанці вміють при помочі думки і нагрівати себе. От мороз надворі. Зимно, аж зуби дзвонять. А тибетанець сидить собі спокійно на землі тільки в одній довгій сорочці, та й то розхристаній на грудях, і спокійно щось собі гомонить. А часом і піт побачите на його чолі. Бо врів...

І чиж справді можна себе думкою нагріти? Не якою будь думкою, але подуманим розказом свойому тілові можна виробляти більше тепла. Тіло виробляє тепло, росте, травить, викидає з себе отруї, втягає в себе життєдатний кисень з повітря, тощо, без приказів нашого свідомого розуму. Та хто довго й витревало вправляєся давати вплив своїми думками і на травлення, на віддих, на витворювання тепла тощо, той придбає для себе і таку силу. Таку силу мають, наприклад, дійсні йоги в Індії. В Европі та Америці люди не мають сили свідомого впливу думки на травлення, на вибір тепла в тілі та інші подібні тілесні чинности тільки тому, що замало цікавляться самочинними силами свого тіла і не стараються придбати собі знання, як тими силами розпоряджатися.

РАДІОФОНІЗАЦІЯ ВОЛИНІ.

Волинь уже має тисячі ріжних товариств і комітетів. Але — все ще мало. Тож повстав у Луцьку ще один комітет — воєвідський комітет радіофонізації країни. Метацього комітету така: плекання польської радіофонізації та удоступнення її культурних вартостей широким масам волинського суспільства, себто українським селянам. На організаційних зібрання прибули делеґати головного заряду столичного комітету радіофонізації країни. По рефератах вибрано управу комітету.

Обмінено, як кажуть, питання, чи не цікавлять широкі волинські маси рідні культурні цінності й чи захочуть вони користати лише з чужих.

ЛУЦЬКИЙ ОЗН ПРОТИ ЖИДІВ.

На мурах Луцька появилася відозва повітового комітету пропаганди „гандлю хшесцьянского" при ОЗН у Луцьку. Відозва звернена проти жидівского купецтва. „Ніц у жида", „ніш пшез жида і ні за чим до жида" — таке гасло та відозва.

СЛОВІНСЬКА ПРЕСА.

Загребські „Югославенске Новіне" помістили статтю, в якій зсолідаризувалися з деякими колами російської білгородської еміґрації, що нападають та обкидують базарною лайкою уряд Карпатської України за його боротьбу проти бродіївщини та фенциківщини. У відповідь на це люблянський „Словенец" з 31. грудня м. р. виступив в обороні керманичів Карпатської України, заявляючи, що українці мають право на те, щоб славяни не перешкоджували їм, а навпаки, щоб їм помагали в національно-державному розвитку.

ПОМЕР ПАПА ПІЙ XI.

ВАТИКАН МІСТО. — В пятницю година 5:31 рано помер Папа Пій XI. заосмотрений Святими Тайнами. Мав 81 років. Помер через серцеві комплікації. Як відомо, Папа терпів уже від довшого часу на серце. Перебув кілька тяжких атаків ще тому кілька років, але його сильна фізична конструкція і воля це передержали. А тепер заважив пізний вік. Як також заважило й те, що Папа, як сам казав, хотів бути — Папою. А це значить: постійне виконування обовязків. Це й приспішило кінець. Папа Пій XI. з роду італієць, родився 31 травня 1857 в Італії, в міляньській провінції, в селі Десіо. Зістав вибраний Папою дня 6. лютого 1922 р.

Ахіль Ратті.

Помершиий Папа вибився на визначніше становище при кінці світової війни, коли його Папа Бенедикт XV. висилав на ріжні дипльоматичні поїздки. Тоді він виступав під іменем Ахіля Ратті. Як такий був він висланий в 1918 році до Польщі, спершу як Апостольський Візитатор, а потім як Апостольський Нунцій. Тут положив він великі заслуги для Польщі й Католицької Церкви, здобувши для неї значні права, що зістали заґарантовані польською конституцією. Подають, що відносні параґрафи польської конституції зістали написані таки самим Ахілем Раттіем. В Польщі зістав він висвячений на архиєпископа в 1919 році. А в 1921 році став кардиналом.

Історичний Папа.

Імя Папи Пія XI. займе визначне місце в історії Католицької Церкви вже з того боку, що він перестав бути „ватиканським вязнем" і довів до замирення церкви з італійським урядом. Напруження тревало від 1870 року, а закінчилося Лятеранським договором з 1929 року, заключеним завдяки стараннями: Папи Пія XI. і Мусолінія.

ПОМЕР ДОБРОДІЙ МОЛОДІ.

ЛЬВІВ. — Помер Сергій Закраснятий, родом з Київщини, що за царської влади був начальником залізничої стації на Волині, а підчас революції був активним учасником будівництва Української Держави. Потім як іміґрант поселився в Дубні і отворив склад дерева. Жив дуже ощадно. Умираючи записав на Товариство „Просвіта" 20,000 злотих і всю свою пайку в бизнесовім підприємстві. Все це призначене на стипендії для української студіюючої молоді.

ЯКІ БУЛИ ЗАВДАННЯ ПРХАЛИ?

ЛЬВІВ. — „Діло" подає за мадярською газетою „Карпаті Мадяр Гірляп", що сам ґен. Прхала признався до своїх „завдань" в Карпатській Україні. І то перед ужгородськими „карпаторосами", які привязували до його номінації великі надії. Отже ґен. Прхала мав привернути уряд віцеґубернатора й осадити його москвофілом д-ром Бескидом, а на цієї становища в Хусті мали бути назначені „рускі". А далі мав ґен. Прхала довести до цілковитої ліквідації Січей. Влада Карпатської України скоро зорієнтувалася, до чого це іде й повзяла протиміри.

ЗУДАРИ ЧЕХІВ ЗІ СІЧОВИКАМИ.

ВІДЕНЬ. — УПС подає, що головний командант жандармерії в Карпатській Україні звільнив трьох жандармів зі служби у звязку з недавними інцидентами перед приїздом ґен. Прхали до Хусту. Чеські жандарми попали в конфлікт з січовиками через „велику службовість". Прийшло до зудару, в якому ранено три особи. Інциденти були в Королеві над Тисою, коло Хусту, в Ізі та інших місцевостях.

НОВИЙ КОМАНДАНТ ЖАНДАРМЕРІЇ.

ХУСТ. — Влада Карпатської України іменувала нового команданта жандармерії, яким став підполковник Володимир Вака, що добре володіє українською мовою і довгий час перебував в українському окруженні. Давного команданта Віта влада спенсіонувала.

УСТІЙНЯТЬ ВІДНОШЕННЯ.

ХУСТ. — В найближчому часі буде устійнене військове відношення організації Народньої Оборони „Карпатська Січ" до інших збройних частин Карпатської України. Наразі прийшло щодо цього до порозуміння з представниками війська, жандармерії й інших органів безпеки.

ПРЕЗИДІЯ У. Н. О.

ХУСТ. — Головою нової карпатоукраїнської політичної організації „Українське Народне Обєднання" став Федір Ревай. Його заступником Михайло Туле. Ґенеральним секретарем став Андрій Ворон, заступником: Іван Рогач. Організаційним референтом став д-р Комаринський.

ЛІТВІНОВ ДО ВАШИНҐТОНУ.

МОСКВА. — Далі вперто кружляють вісти, що комісар закордонних справ Літвінов відійде як посол до Вашингтону.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею.		Foreign and Jersey City Rates.	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

[illegible] належить посилати гроші лише на U. S. Foreign Money Order

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи" Bergen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1010 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКА—УКРАЇНА

В день Свята Линколна не можна не пригадати собі отої історичної промови, яку Линколн виголосив в Ґетисбурзі над могилами тих, що лягли за „Злуку", за обеднання усіх американських держав в Соборну Америку — в Злучені Держави Америки. Линколн підкреслив у своїй промові, що, якщо живі хотять віддати правдиву пошану тим, що полягли за ідеали, то повинні посвятити себе вцілості такій праці, яка не далаб пропасти тій ідеї, за яку полягли герої. В американському розумінні є це змагання до цього, щоб тут вічно жило правління народу, народом і для народу. Отсей заповіт великого президента, що переплатив ці свої ідеї життям, є і досі найкращою вказівкою для тих, що бажають вірно служити Америці. Очевидно, що той заповіт відноситься і до нас, американських громадян українського роду. І до тих усіх, що знайшли на американській землі притулок, можність життя і можність охорони і плекання українських ідеалів.

А чим є для нас Америка, пізнати найкраще от хоч би по тім, що передаемо на іншому місці про те, як живеться нашому народові на рідній землі, але під Польщею. Вчитаймося добре в те, що говорив, у дуже обережній формі, український посол у польському соймі. А потім порівняймо Польщу з тим краем, у якому живе дух Линколна. Прецінь і в Америці є багато народів. І є конкуренційна боротьба. І є напруження між „стопроцентовими" американцями-англосасами і іншими національностями. Та коли все те розважимо й подумаемо про те, що діється у Польщі, то побачимо, як ще далеко Польщі до такої держави, в якій такі слова як „рівність" чи „свобода" малиб хоч трохи дещо спільного з тими ідеалами, що тісно звязані з тими словами.

Для нас українців згадка про Линколна є нагодою для доброї науки. Для нас Польща повинна бути такою державою, якою не сміє бути українська держава. Зате ідеал держави з правлінням народу, народом і для народу повинен нас заставити віддати усі наші сили, щоб такою державою і з таким правлінням була наша — Соборна Україна. Саме за таку державу і за такі ідеали віддавало своє життя козацтво. За це гинули герої останньої визвольної боротьби. За це дае український нарід далі щораз нові жертви.

Великий Линколн припечатав велику і соборну американську державу тими великими словами, що їх висказав вшановуючи поляглих борців. Ті слова є святі й для нас, як американських громадян, і як українців, що допомагають Рідному Краєві визволитись і обеднатись.

Це є наш шлях, який вважаемо шляхом американського народу і народу українського.

ДОКУМЕНТИ ПОЛЬСЬКИХ ДИКУНСТВ

(Даремне говорити с Польщі фактами, до розуму і до серця).

—o—

Польська цензура не допустила друкування промови в польськім соймі, яку виголосив український посол (з табору УНДО) д-р Степан Витвицький. Проти цього вніс посол інтерпеляцію і доперва таким шляхом, у формі інтерпеляції, ця промова знайшла місце в українській пресі. Це є дослівний урядовий стенограм. Цю промову польські посли постійно перебивали. Защо й чому? У відповіді на те, подамо дослівно виїмки з цеї пролови, за польським урядовим стенограмом, як це помістив „Новий Час" з 25-го січня 1939 року, опускаючи місця, де подані переривання польських послів.

Що говорив посол Витвицький у польськім соймі?

„Високий Сойме!

„Хочу торкнутися тієї віддвічної рани, яка зветься українською справою, в її теперішньому найбільше болючому місці. Хочу зробити це якнайбільш оглядно. Буду свобідний від усяких упереджень та всякого перебільшення. Не буду нічого насвітлювати від себе. Моїми устами будуть промовляти факти, факти може аж надто реалістичні.

„Хочу совісно виконати ось тут на цьому місці мій обовязок і хочу представити грозу теперішньої ситуації. Маю на думці події, яких сумною ареною був в останніх тижнях Львів, був край, що його в тій палаті репрезентую.

„Дивним дивом уже літом цього року давалися відчути в краю зловіщі грюкоти тих глибоких потрясень, що ми їх пізніше пережили. Ось невідомо з яких джерел почали приходити відомости, що в цій чи іншій українській кооперативі викрили склад зброї, що в цій церкві знайшли муніцію, що в тих та інших українських діячів — між іншим в мене — знайшли скорострили.

„Дійшло до того, що офіційні органи вважали своїм обовязком здементувати ці вісті.

„Водночас аранжовано протиукраїнські віча з боєвими протиукраїнськими гаслами. Рівночасно ціла майже польська преса була повна неоправдивих і неузасаднених інвектив під адресою українського національного руху. Наприклад, що ціле життя українських суспільних та господарських установ — це один великий збройний табор, який лаштує збройну розправу — дослівно — з польською державою.

„По цій психольоґічній підготовці прийшли події, які вимагають, щоб їх обговорити ближче.

„Оце почалися справжні **боєві виправи на українські суспільні, господарські та освітні установи.** Починалося воно в той спосіб, що на вулиці міста виходили сотні польської молоді, між нею багато студентів та учнів вищих шкіл, майже кожний з якоюсь зброєю, починаючи від каменюк та кінчаючи на деяких залізних знаряддях. У такий спосіб озброєні групи йшли під домівки українських установ і тут довершували всякі боєві акції, отже товкли шиби, виломлювали жалюзії, висаджували входові двері, виважували віконниці, нищили уладження крамниць, підпалювали склепи, били й ранили їхніх службовців. Одного тільки 3-го листопада жертвою цих наступів упало 10 крамниць „Маслосоюзу" у Львові.

„Така доля зустріла „Ревізійний Союз Українських Кооператив", така доля зустріла й Духовну Семенарію, в яку ввірвалася юрба молодих людей і понищила образи, м. ін. образ Христа.

„Наступний день не тільки не приніс відпруження у цій ситуації, але, навпаки, приніс посилення цих подій. Оце відбулося на університеті студентське віче і звідси вирушили відділи по кількасот людей під українські установи, отже: під Український Центро-Банк, Народню Торговлю, Народню Гостинницю, Молоду Громаду, Видавництво „Українська Преса" („Новий Час"), Просвіту, Книгарню Наукового Товариства ім. Шевченка, Редакцію „Діла", Т-во „Зоря", на реальність „Дністер" і т. д. і т. д. Тут розігралися вже таки справжні битви та довготревалі обляги. З однієї сторони юрба нападаючих молодих людей, з другої сторони — кількасот оборонців, які боронили майна своїх установ і свого життя. А побіч стояла поліція, піша й кінна, кількадесять, а то й сто кількадесять люда, нікого не упоминала й нікого не усувала, нікого не арештувала і взагалі не робила нічого, щоби розпорошити атакуючу юрбу. Щобільше: коли напір збільшувався, поліція ввійшла до льокалів „Нового Часу", „Центробанку" й там арештувала саме тих, що перед атакою оборонялися. Опісля переведено в цих домівках ревізії, і по переведенні цих ревізій домівки представляли собою образ повного знищення й повної руїни. Колиж вкінці арештованих „виновників" показали атакуючій юрбі, юрба заспокоїлася, хвиля гніву впала, вулиця втихомирилася.

„Хочу ось тут ствердити один незаперечний факт, а саме, що про всі ці напасті були поінформовані органи безпеки, що вони знали про віча, які відбувалися та про резолюції, що їх там приймали, що на їх очах розвивалися ці многотисячні походи та демонстраці, на очах органів безпеки доконувано тих атак. Мусимо ствердити, що **органи безпеки цьому не запобігли й не дали належної охорони українським установам.** Щобільше: замісць дати поміч нападеним, дозволяли, щоб під їх охороною відбувалися ці замахи та наступи.

„Приходжу тепер до того, що діється в краю. Отож у другій половині жовтня почали по наших селах появлятися перехідні відділи **(„льотне оддзяли")** Корпусу Охорони Пограниччя. Приїздили до села несподівано. На вістку про те майже вся мужеська людність втікала зі села й крилася по сусідніх лісах та селах.

„Прибувши до села, ті люди, зокремаж команданти, виймали з кишені готові картки, списки українських установ, викази їхніх орґанізаторів й провідників, їхні помешкання, витягали їх із домів та піддавали доразовій екзекуції.

„Переважна частина поляків формулює свою програму до, скажім, „руської" справи в той спосіб, що хоче нам дозволити розмовляти по українськи, співати українські пісні, а далі дозволяє нам молитися по наших церквах. Одначе ми дістали при тій нагоді поглядову лекцію, що це не дозволене, бо **хто до тих відділів говорив по українськи, або хто признавався до нашої гр.-кат. віри — був зневажуваний, мальтретований та битий.** Маю в руках документи, лікарські свідоцтва, котрими в кожній хвилині можу служити. За це, прошу панів, беру відповідальність. Відповідаю головою й честю, бо я не знаю, що мене може колись у звязку з цими подіями чекати поза обсягом тієї палати!

„Дозвольте, панове, що наведу кілька прикладів.

„Отже приїздить до української кооперативи такий відділ і до крамниці входить кількох людей з цього відділу. На стіні висять **портрети Шевченка і Франка,** найбільших українських поетів. Імя Шевченка є для кожного українського серця такою самою святістю, як для польського імя Міцкевича. Отже один із пришельців каже до справника: „Що це за трьох таких зломаних „людей" тут висить?" Ставлю слово „людей" в лапки, бо не можу вжити того порноґрафічного вислову, яким цей пришелець назвав Шевченка і Франка. Портрети сконфісковано й знято. (Голос: Хто це зробив?). Саме цей вояк. Потім поїхали, а на їхніх слідах знайдено по дорзі подерті портрети Шевченка і Франка.

„Переходжу до того, про що говорив тут один колеґа: Чому — мовляв — портрет президента не може висіти поруч портрету Шевченка? Отже приїздить до іншого села дрогобицького повіту, — не знаю, чи саме цей чи інший — відділ та викликує місцевого отця декана. Сержант цього відділу починає йому викладати свої погляди на розвязку українського питання. Каже йому: То ти говориш у церкві про політику, я хлопа бю, а хлоп виє. Отже в чит. „Просвіти" може висіти портрет Шевченка, який втопився у гноївці, а портрет президента ні?" — Відповів йому священник: „Побіч Шевченка, який втопився у гноївці, портрет президента висіти не може".

„Екзекуція мала таку процедуру, що провідника якоїсь установи витягали з дому, били палками по голові, потім, коли впав на землю, били його ломаками, крісами, копали ногами і т. п. Маю в руці документи, маю лікарські свідоцтва і я спокійний за те, що всі ці факти будуть безсумнівно стверджені й доказані.

„Наприклад **у Залізцях** влаштовано масову екзекуцію. Відбувалося там зібрання членів кооперативи у справі дрібної ощадности. Староста був на місці й знав про це. До салі ввірвався озброєний відділ КОП-у. Обставив усі виходи та влаштував очевидну масову екзекуцію.

„В **Долині** був випадок, що людей розбирали до нага й били до крови. Так було з крамарем кооперативи в **Кальній,** пов. Долина. Напр. у **Бродниці,** пов. Дрогобич, заїхав на ґаздівство місцевого священика також такий відділ. Найперше священика вибили по лиці, під вечір видалили всіх домашніх і били його по нагих пятах аж до втрати притомности. (Голос: Прошу подати прізвище!). Священик **Томашівський.**

„Не пощадили тієї долі й жінкам. **У Денисові,** пов. Тернопіль, вивели 52-літню **Іванну Блажкевичеву** на пасовище. Веліли їй роздягнутися до нага. Потім, на її просьбу, дозволили їй залишитися в білизні. Казали їй покластися й били її. По трикратнім приведенні до притомности й омлінню — пустили її. Іванна Блажкевичева перебуває в Українській Лічниці й бореться зі смертю. Служу своєю особою, якщоб у цій справі мав хтонебудь щонебудь заперечити. Відповідаю за те, що говорю. Знаю, де говорю.

„Із безконечної скількости випадків я навів лише кілька. Їх ареною були повіти: бережанський, дрогобицький, долинський, зборівський, турчанський, самбірський, стрийський, тернопільський, підгаецький та золочівський.

„У цій траґічній справі годиться відмітити два понурі явища. Найперше те, що такі факти могли діятися у правосудній та конституційній державі, а по друге, прошу Високої Палати, що на наші інтервенції державна влада не могла, чи теж не хотіла тим фактам запобігти та їх стримати. Місцеві орґани державної адміністрації відповідали, що є безсильні супроти війська. Наші інтервенції перед воєвідською владою, а також і перед урядом залишилися без наслідку, а всеж таке діялося ще до передучора — і триває, здається, по деяких громадах і далі та ще й у найспокійніших повітах краю.

„Хочу ствердити одну річ, що виходить із цього якась несамовита ситуація. Всі ті люди, які брали участь у суспільних, господарських, культурно - освітних та інших орґанізаціях, робили це на підставі обовязуючого правного порядку та конституції, врешті на підставі окремого дозволу адміністраційної влади. Отже прошу Високої Палати, якжеж воно є? Є одна адміністрація, яка ці речі дозволяє і є ще якась інша адміністрація, яка стоїть поза чи вище попередньої, та яка за те, що тось працює на підставі леґальних рішень державної адміністрації, їх мальтретує і зневажає. Колиб хтось сказав отверто, що „така є моя політична програма, що саме так хочу розвязати українську справу, що така моя воля, так я хочу і кажу" — то, очевидно, це дуже упростилоб ситуацію. Але ніхто цього не сказав, а у висліді **українську суспільність поставлено поза обовязуючим правним порядком і поза правом.** Яка є мета цеї процедури, що це має значити, до чого змагає...

„Одно є певне. Що та процедура вдаряє в наші національні орґанізації з метою спаралїжувати їх працю. Але це зовсім не осягнуло своєї мети. Не вважаючи на те, **зорґанізоване українське життя не впало і не паде.** Ці зневажені, биті та поневірені провідники і члени цих місцевих орґанізацій вертаються на місця, далі стоять на своїх позиціях, тривають на них, з більшим завзяттям продовжують свою працю. Ці прості люди кажуть, що почувалисьби щасливими, колиб знали, що їх терпіння причиняться до помноження моральної сили народу та хоч у чімнебудь полекшать його долю. І це не сила та видержливість людей-одиниць! **Це сила і видержливість народу, який хоче жити і який має глибоке почуття свого права до життя — що перемагає всякі лихоліття, всякі терпіння, всяку муку.**

Чули ми і так нам пояснювано, що ця поведінка має якийсь звязок з настроями української людности до **Карпатської України.** Не знаємо, чи це відповідний засіб для присмирення — що так висловлюся — **для успокоення** тих настроїв. Заявляю отверто, що тих настроїв і цих почувань не відрікаемося. **Почуваемось одні з нашими братами з другої сторони Карпат, бо ми одного з ними роду.**

Цього почування ніяка сила не сміє нам видерти, бо склала його нам у душу вища від усякої людської сили. Ми не є нічиїм штучним твором; не служимо і не хочемо служити ніяким чужим інтересам. Ми є креацією Бога так само, як кожний інший нарід і тільки Його волі служимо на цій землі. Думав хтось, той, хто виконував ці екзекуції, що він міг би спровокувати якийсь відрух розпуки зі сторони українського громадянства, щоб опісля могти застосувати ще суворіші репресії. Відповідаемо на те, що ми заховали, захоаемо і затримаємо в обличчі тих подій нашу гідність і повний спокій. Жертвуємо Богу всі муки, що їх нам завдають, та складаемо їх до Його стіп не як плач і скаргу, але як данину найвищих вартостей сашого духа. **Дякуемо Всевишньому, що післав нам у тих тяжких годинах рівновагу духа, мужеську та відважну ведержливість, лицарську гідність та силу у терпінні.** Віримо, що із цих досвідів вийдемо сильніші, кращі, благородніші. **Оце кровю своєю записує наш нарід вічні карти своєї історії та вносить до її скарбниці свій вклад.** Терпимо не від нині. Ця довга низка терпінь створює те, що має досить моральної сили, щоб перетримати пробу та промостити шлях рвучій стихії нашого національного життя".

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина перша.

(2)

Дорога їх вела попри ряд склепів по Червоній Площі, де під той час розложилося багато склепів, шатер, крамниць з ріжними припасами поживи. Нарід, що радо дивився на проїзших з цікавости, біг за Вишневецьким, а в юрбі роздавались голоси: „Ади, юнак! Як такому бісурмана не побити! Ба й бо нарід у нього який рослий, крепкий, багатирський!"

Вишневецький вїхав у фроловські ворота Кремля, на котрих у ту пору роздались два удари бойового годинника, що означало другу годину за тодішнім численням годин нічних і денних. В тій хвилині повторилися два удари на других кремлівських баштах, на котрих були уміщені годинники: на Никольській, Водяній (над Москвою-рікою) і Резоположенській (що виходила на Неглинну). Трицять пищальників, що стояли на варті, розступилися і підняли свої пищалі (рід стрільби) догори. Вишневецький переїхав поміж боярськими домами, побіч Вознесенського монастиря й побіч церкви Миколи Гостинського, прямо до собору та станув перед золотими ґратами царського двора. Пристав зіскочив з коня: по нім зліз князь і всі козаки. На приказ пристава князь відперезав свою шаблю, віддав її козакові, взяв із собою чотирьох отаманів і одного козака, що ніс ящик, та пішов вслід за приставом по благовіщенських сходах. На ґанку, ради почести, була перша стріча, в сінях друга. Вишневецький увійшов до передньої кімнати.

Цар Іван Василевич сидів у куті під образом, одягнений у голубий, вишитий срібними і золотими мережками кафтан, у соболевій шапочці з перловою опаскою, в руках тримав палицю. Це був сухорлявий чоловік, з клиноватою бородою, з вузьким чолом і незвичайно живими бігаючими очима, в котрих годі було щонебудь інше бачити, крім безперестанного неспокою і нерішучости. Побіч нього стояв думний дяк Іван Висковатий, високий, тонкий, з довгою шиєю й задумчивим виразом очей.

Вишневецький зробив від дверей три кроки вперед і поклонився цареві, доторкнувшись пальцями землі. Пристав сказав:

— Князь Димитрій Іванович Вишневецький приїхав просити твоєї царської милости, щоб ти, великий государю, був ласкав та зволив його приняти в холопство на вірну свою государську службу.

Дяк Висковатий в імені царя дав відповідь, що цар похваляє князя Димитрія Івановича, велить поспитатися про здоровля й допускає його до своєї царської руки.

Вишневецький, підійшовши ближче, зігнув коліно і поцілував лежачу на колінах царя царську руку, а потім відійшов, вдивляючися в государя.

Пристав заявив, що князь Димитрій просить зробити йому ласку — хоче піднести в дарі цареві турецьку шаблю рідкої роботи. Козак поставив скринку на столі та відчинив її. Там лежала шабля з рукояттю, обсипаною рубінами, туркусами й смараґдами.

— Хай Господь тобі помагає, Димитріє Івановичу! — сказав цар Іван. — Коли ти з власної волі забажав служити нам по щирості, то ми тебе будемо любити й служби твоєї не забудемо. Ну, а чи віддав ти Черкаси і Канів братові нашому, королеві Жигмонтові Августові, так, як ми веліли, задля того, бо ми тепер з братом нашим королем не в боротьбі?

— Все учинив так, як від тебе, государя, приказано було, — сказав Вишневецький. — А нині зроби ласку хлопам твоїм: вели слово висказати.

— Говори, — сказав цар, — послухаю, коли що гарне скажеш.

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЧЕСТЕР, ПА. Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 156., відбудуться 14. лютого, в Укр. Домі, ч. 701 при Ґрін і Маковей ул. Початок у год. 7:30 ввечір. Проситься всіх членів прийти і зложити залеглі вкладки. — Микола Яцик, секр.

Злобний.

Жебрак не уступається зпід дверей. Пані дому не може собі дати з ним ради.

— Якщо ви не вступитеся, закличу негайно свого чоловіка! — каже вкінці.

Жебрак кпить собі:

— Вашого чоловіка? Я знаю його. Це той, що вчора мені говорив: уступіться, бо як ні, то закличу зараз свою жінку!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ТЕЩІ ЗОРГАНІЗУВАЛИСЯ.

У Ню Йорку повстала нова організація: „Модерс - ін - ло Асосієйшен", себто Союз Тещ.

Вістка може застановити не одного. Пощо тещам організуватися? В якій цілі? Що може тещам грозити? Що вони могли би забажати здобути? І проти кого? І за ким?

Декого міг би на цю вістку навіть страх зібрати. Адже союз тещ це новина, а як робиться якась новина, казали старинні греки, — на волах шкіра трясеться.

ПОЧАЛИ ВИЯСНЯТИ, АЛЕ...

Справу розяснює дещо резолюція, внесена на зборах союзу, що зверталася проти жартів про тещі. Резолюцією цею союз мав звернутися до всіх акторів, що займаються бавленням людей, щоби вони не бавили публики жартами проти тещ.

Резолюція мимоходом якщо не розкрила, то принаймні пригадала, що теща є предметом жартів. Звісно, йде тут за Америку, одначе й в інших народів справа не мається інакше. І в українців є немало жартів про тещу, і немало всяких дотинаючих пословиць і поговірок.

У цих жартах, пословицях, поговірках підноситься на сміх відношення тещі до подруга її дитини. Такі жарти показують, що з цими відношеннями не все в порядку. Наприклад, українські поговірки: „Свекрусі муха на носі" та „Що свекруха, то цокотуха", показують, що молода жінка відчуває, що мати її чоловіка з неї все невдоволена, що вона все на неї сердита, все шукає з нею зачіпки.

Предложена на зборах союзу тещ резолюція мала на меті такі жарти здушити. Союз мав ужити своїх заходів на те, щоби принаймні публично ніхто собі з тещі не жартував.

НЕ ВИЯСНИЛИ.

Проти цеї резолюції проти жартів про тещі внесено на зборах іншу резолюцію з правилами, як має поводитися теща. Ці правила такі:

Будь товариською!

Будь „добрим спортом"!

Не пробуй керувати домом або життям дитини!

Не критикуй зятя або невістки перед своєю власною дитиною!

І передовсім посміхайся, щоби не сталося!

Ось маємо проти себе два погляди про те, як наладнювати відношення між тещею, з одного боку, й її дитиною та подругом дитини, з другого. Один спосіб: забороняти жарти про тещу, себто висказувати якенебудь невдоволення з тещі. Другий спосіб: не забороняти ні жартувати собі з тещі ні висказувати свого невдоволення іншим способом, а зате змінити своє відношення до дитини та її подруга.

За котрим, на ваш погляд, заявилися збори Союзу Тещ?

ВАЖКІ ПРАВИЛА.

На перший погляд ока могло би здаватися, що правила для тещ, запропоновані на зборах союзу тещ, дуже проста справа. Одначе коли їм приглянутися, то побачимо, що вони йдуть у розріз з правилами, які в нас приймається мовчки за основу для поведінки тещ.

Правило: „Будь товариською!" („Бі ей пил"), значить, що теща не повинна вважати себе старшою від своєї подруженої дитини, чи її дружини, а за рівню.

Правило: „Будь добрим спортом!" заборняє матері замужної дитини говорити про подружжа дитини як про власну втрату. Можливо, що воно є втратою,в але це є втрата природна, конечна, і тому, як вона сталася, нема вже що над нею жалувати.

Правило: „Не пробуй керувати домом або життям дитини!" ясніше. Воно йде в розріз з поведінкою тещ чи свекрух, що то виступають проти способу життя своїх подружених дітей і кажуть їм, як це вони робили би, як би так вони були на їх місці.

Правило: „Не критикуй зятя або невістки перед своєю дитиною!" ясне. Звісно, не йде тут за право критики одної людини іншою, яке до певної міри прислугує рівні, але за право критики, яке тещі й свекрухи приписують собі правом старшини.

Правило: „Передовсім посміхайся без огляду на те, щоби не сталося!" йде в розріз з поступованням тих матерей подружених дітей, які, як діти їх не слухають, нарікають на всі боки на своїх дітей, плачуть перед дітьми, родиною а то й чужими на їх невдячність, зіпсуття. Це правило каже матерям подружених дітей приймати поведінку своїх подружених дітей спокійно.

ДВІ МОВИ.

Як сказано вгорі, Союз Тещ називається по англійськи „Мадерс-ін-ло Асосієйшен".

Це пригадує нам, про замітну ріжницю між англійською й українською мовою. По англійськи на матір подруга є лише одно слово: мадер-ін-ло. Українська мова має на це два слова, бо вона робить ріжницю між матірю мужа, котру вона називає свекрухою, свекрухною або свекрушиною (або здрібнілими словами: свекрівонька, свекровиця, свекрушенька), та жінчиною матірю, котру вона називає тещею.

У цій справі наша мова має осібні слова на ріжниці, яких видно англійська мова не признає. У подібний спосіб українська мова відріжняє між братом матері та братом батька, називаючи першою вуйком, а другого стрийком, а англійська мова обох називає „онкел".

ЩЕ ОДНА РЕЗОЛЮЦІЯ.

Як одна з членкинь Союзу Тещ подала цю резолюцію про правила поведінки тещ, то інша подала іншу резолюцію, яка ту саму думку висказала інакшими словами:

„Приймай усе весело! Удержуй усе свою чуттєву рівновагу й не дай свому серцю керувати твоєю головою в часи, коли треба спокійного, здорового впливу".

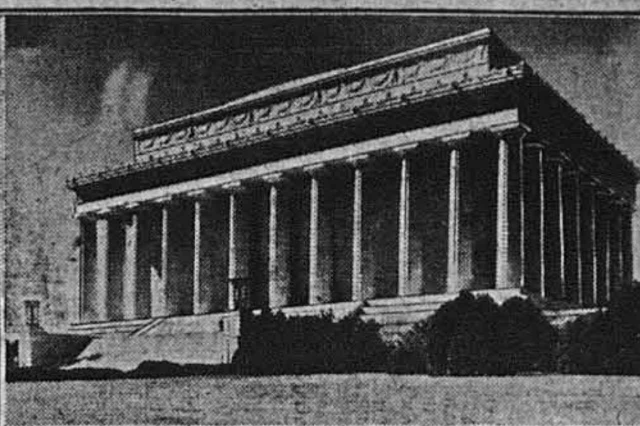
Збори Союзу Тещ вирішили справу так, що відкинули резолюцію про заборону жартів проти тещ, а тій тещі, що запропонувала першу резолюцію, признали першу нагороду, а тій, що пропонувала другу резолюцію, другу нагороду, а потім вибрали обі ці жінки до президії організації.

Чи розумно поступили ці тещі?

Вони кажуть, що своєю поведінкою Союз Тещ має викликати громадянські зрозуміння, що теща (й свекруха) є приятелем свого зятя й своєї синової, бо лише тоді молоді люди зможуть починати своє подруже життя без упередження до тещі (свекрухи)

Чи мають вони слушність? Чи важне це, за кого молоді подруги мають своїх тещ і свекрух? Чи важне це, що невістки мають упередження до свекрух, а зяті до тещ? Чи варта за це журитися? Чи важне це для самих заінтересованих людей і для цілого народу?

БЕЗ ЗЛОБИ ДО НІКОГО; З ЛЮБОВЮ ДО ВСІХ.

Цього року припадає 130. річниця народин Абрагама Лінколна, 16. президента Злучених Держав, котрого память шанують за його ніжну вдачу та його далековидючість підчас одної з найбільших кріз американської держави. Наліво вгорі: хатина з неотесаних бервен, у котрій він родився 12. лютого 1809. року в Годженвилі, в Кентокі. У протиставленні до цеї хатини імпонуючий памятник, що йому виставив у Вашинґтоні вдячний народ; в цьому будинку є кольосальна статуя Лінолна, роботи Даниела Френча. Велику частину свого життя Лінколн прожив у Ню Сейлемі, в стейті Ілінойс, де він був почтмайстром і працював у загальній крамниці. Пізніше він адвокатував в Спринґфілді, Ілінойс, та звідти почав кампанію за президентуру. Там теж він подружився з Марією Тод, котрої портрет поданий надолині наліво. Надолі в середині велеканський памятник Лінколна, вирізаний у скалі гори Рошмор, коло Репид Сіти, в стейті Савт Дакота. Надолині направо його фотографія, знята на короткий час перед замахом на нього (що скоївся 14. квітня 1865. року).

Абрагам Линколн -- велит Америки

(12 лютого 1809 — 15 квітня 1865).

В круг життя Абрагама Линколна, 16 президента Злучених Держав, склались деякі найбільш потрясаючі події в історії Америки. Він успішно боровся за скасування невільництва, котре більше століття давило сумління великого числа американців і противорічило основним принципам Декларації Незалежности. Він успішно боровся за збереження державної цілости в часі, коли народня єдність була захитана Горожаського Війною

Його драматичне піднесення з низів, натиск на народню єдність, свободолюбна фільозофія, а вкінці його трагічна смерть від стрілу заговірника — це ті чинники, які зробили Абрагама Линколна одним з визначних постатей у життю Америки.

Линколн родився в деревляній хатині в повіті Гардін, стейту Кентоки. Його батько був фармером і нащадком перших осадників, однак майже неграмотний, бо заледви міг підписатись. Мати його походила з низів, хоч була розвинена умово вище інших — вона вміла читати, але писати не могла. Молодий Линколн ходив до школи всього один рік, але сам багато навчився, посвячуючи кожну вільну годину від праці на фармі на читання.

До двацять літ життя Линколн виріс на надзвичайного велитня, бо 6 стіп і 4 цалі високости, а його мускулярну силу подивляли сусіди. Він пробував багато фізичної праці, заки почав студії права і політику; заробляв на життя як дереворуб, моряк, писар і жовнір. Осівшись у Спрингфилд, став студіювати право, а в 27 році життя став адвокатом.

Та він ніколи не був вправним юристом. Вільні години посвячував на загальне читання, а історія і політична економія були для нього головним замилуванням. Вправлявся в граматиці англійської мови, навчаючись як найкраще висловлюватись. Вправлявся в бесіді і став знаменитим і переконуючим бесідником.

Питання невільництва тоді непокоїло цілий край. Полудневі стейти управляли бавовну і тютюн на великих плянтаціях та вважали невільництво підставою свого економічного життя. Зате невільництва не було у північних стейтах. Багато людей на півночі противилось невільництву з гуманітарних та економічних причин, заявляючи, що південне плянтаційне життя здержувало економічний поступ цілого краю. Як тільки новий стейт бажав приєднатись до Злучених Держав, зараз виринала в конґресі гостра дебата чи в новім стейті має існувати невільництво чи ні.

Линколна вибрано промовцем проти невільницької партії. 1858 року він був кандидатом на сенатора Злучених Держав, проти Степана А. Доґлеса. Публична дебата з опонентом зробила Линколна велитнем народу, хоч Доґлес виграв вибори. Два роки пізніше, републиканська партія висунула кандидатуру Линколна на президента і він зістав вибраний.

Його побіда була товчком відірвання південних стейтів, котрі відкликали своїх послів і сформували ґласний уряд на чолі з Джеферсоном Дейвисом як президентом.

Після того вибухла чотиролітня кровава і руйнуюча Домашня Війна. Першого січня 1863 року Линколн проголосив освободження усіх невільників. В липні того року відбулась борба під Ґетисбурґом і закінчилась поразкою конфедеративної армії. Через те південь дуже захитався. 1864 року Линколна поновно вибрано президентом великою більшостю, що було доказом його популярности. З початку квітня конфедеративна армія під проводом ґенерала Лі піддалась, почім війна скінчилась. Невільництво скасувано і збережено цілість держави. У північних стейтах панувала велика радість котра замінилась у загальну жалобу, коли вечером, дня 14-го квітня, 1867 року, заговірник застрілив Линколна в театрі у Вашинґтоні.

Нестало Линколна, але зберіглась його праця. Заборону невільництва втягнено до конституції як 13 поправку, де сказано, що „ані невільництво, ні примусова праця, кромі кари за злочин, коли переступника правно засуджено, не може існувати в Злучених Державах ані її посілостях". Більше не було спроб розєднати стейти, а спори між північчю і південем записано в історію як траґедію американської нації. Соціяльна фільозофія Абрагама Линколна, його незломна віра в силу народа як засіб сили і авторитету правління, остає до нині вказівкою американських провідників і діячів.

ФЛІС.

З НОВИХ КНИЖОК І ЖУРНАЛІВ.

THE TRIDENT

Published by Organization for Rebirth of Ukraine.

В Ню Йорку почав продовжувати своє видання молодечий журнал „The Trident" що досі виходив англійською мовою в Шікаґо. Вийшло перше число (подвійне: зо січень і лютий). Головним редактором є Володимир Душник. До редакційної колеґії входять: В. Дідик, О. Гришко, Р. Лацік, М. Лапіка, Е. Серединський. Управа видання є в руках таких осіб: Ольга Задорецька, Б. Бучак і Павлина Різник.

Число, що саме вийшло, містить багато цікавого матеріялу, звязаного з потребами тої великої хвилі, яку переживаємо. Зясовано в нім сучасне положення українських земель та відношення України до Німеччини, Злучених Держав і демократії. Є подані обширні інформації про Карпатську Україну, з її минулого й про теперішню владу. Є стаття про Покійного полк. Евгена Коновольця і про нового голову Проводу О. У. Н. — полк. Андрія Мельника. Далі є зібрані цінні матеріяли у справі т. зв. жидівських погромів в Україні й тої боротьби, яку зними вів Головний Отаман Симон Петлюра і уряд У. Н. Р. При кінці поміщено ще статтю про заграничну політику Советів.

Вже з цього короткого огляду видно, що зміст згаданого числа ріжнородний та такий, який потрібний для тої нашої молоді в Америці, що хотілаб допомогти Україні визволитись з неволі.

ПІРАМІДАЛЬНІ ДОМИ.

Будівельний відділ паризької муніципальної ради опрацював новий проєкт будівельної реформи. Якщо його здійснять, то Париж по якомусь часі радикально змінить свій вигляд.

Під теперішню пору паризькі доми можуть осягати висоту 48 м. Тому, що вулиці здебільша вузькі, соняшне світло майже до тих домів не продістається і в деяких дільницях уже від самого ранку мусять світити електричні лямпи. Одночасно до вузьких вулиць продістається теж мало повітря. Щоби поправити гіґієнічні умовини життя парижан, будівельний відділ зладив такий проєкт:

Висоту домів обмежують на терені Парижу до висоти 35 м. Одначе фасада будинку у простій лінії не може перевищати своєю висотою ширини вулиці. Вище фасада мусить іти у відступах, віддалюючися від краю до середини будівлі, на лад пірамід.

Крім того новий проєкт змінює закон про спільні стіни. Згідно з новим проєктом, спільну стіну можуть мати два доми тільки до 25 м. висоти, отже вище стіни мусять мати між собою світляний простір.

На випадок, якби той проєкт став законом, Париж стратить свій дотеперішний вигляд. Замісць двох рівнобіжних вулиць, що тепер розмежовують паризькі вулиці, по обох боках міських артерій станутъ ґрупи пірамідальних домів, що нагадуватимуть своїм виглядом повісти Вельса.

ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ РАДІОКОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ І КОЛЯД У БЕРЛІНІ.

Дня 23-го грудня 1938-го р. в телевізійній радіовисильні в Берліні відбувся концерт українських пісень і колядок у виконанні нашої співачки Іванни Синенької-Іваницької. Це перший того роду український концерт. Наша співачка виступила в національнім одягу. У програму ввійшли і Карпатоукраїнські колядки.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

Протестаційне віче.

В неділю дня 11. грудня 1938 р. велика галя при Рейен вулиці була заповнена по береги. Зійшлося запротестувати коло тисячки громадян. Віче відкрив коротким і річевим вступним словом голова від. 37 ОДВУ п. Іван Доровський. Переводив вічем предсідатель від. 28 ОДВУ п. Максим Оленич. Хор „Боян" з укр. греко-кат. громади, відспівав під умілою дірiґентурою проф. п. А. Когута кілька патріотичних пісень, як: Слава Вкраїні (що її вислухали всі точкй), „Ой, видно село", з гарним теноровим сольом п. І. Панька, „Ой, у городі" й інші. Публика нагородила цей гарний хор довгими оплесками.

Потім покликано на сцену предсідателів усіх організацій. Присутні оплескували кожну організацію та найбільше оплесків дісталося предсідателям обидвох парохій, п. Фурманови від греко-кат. парохії і п. Н. Лопушанському від православної. Видно всі раділи зі згоди, якої в нас вже від довшого часу не було.

Явилися 25 організацій й обидві парохії. Не явився лишень два відділи Укр. Роб. Союзу, хоч були присутні їх репрезентанти. Покликано на сцену також і бесідників о. І. Забаву, о. С. Мусійчука та панночок Кат. Юристовську і Ірину Мусійчук. Тут знова бурею оплесків повитали всі обидвох священиків. Це був другий вираз, що загал бажає згоди.

Першим бесідником був о. Іван Забава, що представив фактами, як вороги знущаються над нашим безборонним народом на рідних землях. Тоді коли в культурних краях не можна навіть коня чи вола на вулиці бити, чи знущатися над пташками, бо за це карають, — а там на наших землях з рідної хати витягають батька, маму, дитину і бють до крови і каліцтва. Та таке поступовання поляків не вбє нашого духа, а ще його скріпить.

Бесідник підкреслив, що вже не довго будуть над нами збиткуватися вороги, бо світ вже пізнає нашу правду. Але нам з Америки треба якнайбільше бути активними і помагати рідній країні визволитися. Хоч ми американські горожане, але серце й душа наша українська. Такими і ми повинні остати. Бесідника нагородили щирими оплесками.

Хор „Бандурист" укр. прав. громади і під диригентурою о. Мусійчука відспівав кілька гарних патріотичних пісень, як: Боже Великий Творче всесильний, (на цю пісню всі встали); Коло млина яворина — Гайворонського, За Україну і Ой, верше мій верше, Гайворонського.

За гарно виконані пісні і за українські національні строї, публика нагородила хор бурею оплесків.

Слово до молоді в англійській і українській мові сказала панна Юристовська. Дуже виразно і зрозуміло віддеклямував пп. В. Сильчак „Привіт Карпатській Україні і її премієрові о. Волошиному".

Ще раз виступив хор „Боян" з п. Когутом і відспівав Живи Україно, Гей ви стрільці Січовії й інші пісні. Хоч п. Когут працює з тим хором не довго, проте хор вивязався добре.

Велике враження і зацікавлення на присутніх зробив щойно приїхавший з рідного краю молодець І. Дзондза, що простенькими словами, як наочний свідок, потвердив факти про ганебну поведінку ляхів на наших землях.

Гарне слово в англійській мові від молоді і до молоді виголосила панна Ірина Мусійчук, завзиваючи молодь до допомоги в створенню української держави.

Знову виступив хор „Бандурист" і відспівав: Ой. та зажурились, Їхав козак за Дунай з сольом панни Олі Мусійчук, лемківську пісню: Од каль сонeнько. Не плакати нам і Пісню старого мельника.

Наступний бесідник о. С. Мусійчук вказав на те, що віра без діл є мертва. І такcамо протести без жертв є мертві. Протестами являлися походи княжих дружин, козаків, гайдамаків і Січових Стрільців. Це були протести повні смертних жертв. Шлях протестів вказали нам герої Головінський, Білас, Данилишин, Басарабова, Вожд Коновалець і много інших. Це вони своїми жертвами підняли нарід до боротьби. Від нас з Америки ніхто не вимагає кровних смертних жертв, але ми можемо і нашим обовязком, помочи новоствореній Карпатській Україні. Наш протест має мати за собою жертви грошеві для цеї невеличкої нашої держави.

Промову винагороджено щирими оплесками. Тепер наступила збірка. Протестаційні резолюції принято повстанням з місць. Обидва хори замкнули віче відспіванням українського й американського гимну. Предсідатель М. Оленич підніс ще тричі: Слава Карпатській Україні й упавшим і борячимся героям, а зокрема Вождеві Коновальцеві, якого образ ввесь час висів на сцені між прапорами, а далі Вождеві А. Мельникові і всій Україні.

Жертвували: Укр. греко-кат. парохія $10, укр. прав. парохія $10, Укр. Амер. Горожанський Клюб, при укр. греко-кат. громаді $25, Від. 274 У. Н. С., $20, Від. 230. У. Н. С., $10, Від. 135 Провидіння $10, Укр. Амер. Політичний Клюб $10; по $5: Від. 140 УНС, Від. 119 УНС, Союз Українок, Укр. Амер. Поступовий Клюб, при укр. прав. громаді, Від. 45 УРС, Сестрицтво св. Покрови при укр. прав. громаді, Від. 95 УНП, Від. 99 УНП, Сестрицтво Пр. Діви Марії при греко-кат. громаді, Від. ОДВУ 28, Від. ОДВУ 37, Від. МУН 13, Хор Боян при греко-кат. громаді, Хор Бандурист при прав. громаді, о. І. Забава, о. С. Мусійчук, І. Доровський, Ю. Кашуба (бизнесмен словак), А. Оленич: Від. 91 У. Н. Помочі $3; по $2: П. Сильчак, О. Венґжин (угрин), Д. Темник, А. Біблій, А. Когут; по $1: В. Зубик, М. Оленич, В. Фурман, І. Дубас, П. Стахура, С. Нановський, Марія Кіхтан, Анна Пашович, М. Котинський, М. Терлецький, І. Стахура, В. Сорока, С. Цибряк, В. Темник, Іл. Сухий, С. Середницький, Г. Цабаняк, М. Середницький, А. Пірко, Марія Сухар, Іл. Луцик, Л. Петричкович, Р. Юрчик, П. Ґула, Мар. Юристовська, Ю. Олійник, Войтишин, І. Іванчук, І. Павловський, Валко, Анн. Курас, С. Машлюк, М. Лесик, С. Сиктор, С. Кріль, Д. Федина (ст.), М. Семчій, Мар. Марунчак, Н. Васильчишин, Г. Ґулич, І. Натишак, Е. Бурa, Й. Бадовський, І. Гарнич, Т. Рапавий, В. Курдак, Кат. Юристовська, С. Ворожбит, І. Чарніба, Нівенський, В. Коншак, П. Дінзак, І. Ґулич, І. Забоцький, Мир. Мусійчук, Мирдич, П. Мороз, І. Кравець, Н. Лопушанський, М. Тиць, Кат. Тиць, Т. Періг, Мар. Періг, Ан. Сиктор, Мар. Белинь, М. Бирка, О. Петрик, С. Роган; по 50 ц.: М. Нестор, Д. Романко, Кат. Хурик, Анн. Кольонська, Вар. Кравець, П. Заміщак, Анн. Косач, І. Роман, Л. Максимич, Д. Сорока, Й. Білик, М. Мартинишин, П. Саглица, П. Гальчишак, Мар. Стахура, Н. Кановський, п. Середницька, п. Юрчик, Т. Вотик, М. Кіхтан (мол.), В. Пупа, І. Волощак, Анн. Терлецька, В. Терлецький, Ф. Терлецька, Я. Валус, Г. Федишин, Мар. Лодин, Т. Заміщак, І. Косач, Анн. Федишин, І. Шевчишин, Мар. Філь, Мар. Іванкевич, п. Баґан, С. Ґіль, п. Падучак, п. Войтишин, І. Лицький, п. Шет, М. Козорниський, К. Вівтичин, М. Баран, В. Сенчишак, Гевало, Н. Олинчак, п. Темник, п. Вопож-бит, А. Гнатів, Н. Лазута, Н. Яростовський, п. Когут, Д. Петрик, п. Ткачишин, Й. Стахура, І. Падучак, Нановська, П. Васко, п. Дудаш, п. Федаш, М. Суха, п. Кацула, Ю. Філь; по 25 ц.: Пар. Луцик, Кат. Цап, І. Кріль, Анн. Більо, Кат. Сельник, І. Горак, В. Волянський, Л. Сенчишак, В. Зубак, Ан. Небережна, І. Лопушанський, В. Цап, Н. Василько, Мар. Ліпинська, І. Маркевич, Роз. Маркевич, Г. Сухар, Г. Сіка, Кат. Луцик, Пазя Сухар, Волениць, А. Коваль, А. Тадля, А. Войтик, В. Драгуш, Кат. Коцур, Мар. Терлецька, Мар. Сіка, Текля Ґула, Мар. Мушинський, Тек. Темник, А. Ґіль, І. Ґурняк, Р. Павлік, М. Слюсарчик, Г. Сродомський, Н. Терлецький, п. Роман, Н. Н., М. Дбровський, Н. Н., п. Лаврич, І Мидрич, п. Стахура, М. Токар; Доровська 30 ц.; дрібними 35 ц. Разом від Товариств зібрано $168.00 від осіб $146.40, з відзнак $31.81, з буфету $76.55, дрібними $8.10. Загальний прихід $430.86. Розхід $91.00. Дохід $339.86. Рівнож вислано телеграми до всіх великих держав Европи і до Вашинґтону.

Стефан П. Заміщак і Петро Стахура, секретарі віча.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЛИТЕЛ ФОЛС, Н. Й.

На Карпатську Україну.

Згідно з зарядженням єпископа укр. прав. церкви Кир Богдана, 15 січня ц. р. переведено збірку на Карпатську Україну в місцевій українській церкві св. о. Николая, яка принесла $7.20. Гроші переслано на призначену ціль через Обєднання.

о. Іван Ф. Шкурер.

ГЕРКІМЕР, Н. Й.

На Карпатську Україну.

В неділю 15, січня н. р. о. Іван Ф. Шкурер перепровадив збірку в укр. прав. церкві Пресвятої Покрови на поміч Карпатській Україні. Збірка була заряджена єпископом Кир Богданом.

Зібраних $5.20 вислано на призначену ціль через Обєднання.

Михайло Конікевич.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Молодь краєви.

Українська Молодеча Ліга в Амстердамі скликала недавно масові збори цілої парохії св. Миколая і ріжних українських організацій в ціли запротестування проти польської „пацифікації" на українських землях. Рішено вислати протести до великих европейських держав, тавруючи польську політику і жадаючи самовизначення для українців.

Збори відкрив Василь Митулинський, предсідник Української Молодечої Ліги, який в своїй промові дає короткий огляд нинішного українського положення. Опісля він представив п. Василя Чучмана, який виголосив гарну промову про завдання молоді в суспільнім життю кожного народу, а українського зокрема. Бесідник закликав нашу молодь до дальшої активної праці, бо на молоді лежать надії суспільности. Далі говорив п. Павло Чучман і теж порушував подібні теми.

Зазив до збірок на Карпатську Україну приніс такі висліди: парохя св. Миколая зложила $50; по $10: відділ У.Н.С., Український Горожанський Клюб, братство св. Миколая, сестрицтво Непор. Зач. Пр. Діви Марії, амстердамська Рідна Школа; Українська Молодеча Ліга $5. Разом $105, які вислано через Обєднання на Карпатську Україну.

В. З.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Карпатську Україну.

На річних зборах 23 грудня м. р. братство св. Андрія Первозванного, від. 66 У.Н.С., по полагодженню братських справ, предс. Д. Павлик порушив і українське громадське життя. Члени згаданого братства все стараються стояти в рядах українського визвольного руху. Також і тепер члени ухвалили з каси $10 на Карпатську Україну, а також члени зложили від себе по $2: В. Ґлют, В. Дичко, К. Верескля, Т. Гнат, Л. Фединяк; по $1: І. Чачура, Д. Павлик, І. Лазорчик, І. Бабнець, І. Буґера, П. Зятик, І. Ференьчак, Я. Цомпель, С. Ґайдош, Д. Курник, Н. Фединяк, Д. Биндас, Н. Віткович, Т. Дубас, П. Пивоварчин, І. Колодій. Разом $36. Гроші вислано через Обєднання.

Л. Фединяк.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На народні цілі.

Цього року члениці Тов. Ольги Басараб, від. С.У.А. ходили з колядою на народні цілі. Коляду поділили так: $10 на Рідну Школу і $10 на українських інвалідів. Гроші переслано через Обєднання. Згадане товариство вшановує память української героїні Ольги Басараб щорічними панахидами. Цього місяця вoно відограє штуку під заголовком „Ольга Басараб".

Ст. Грицишин.

СТЕМФОРД, КОНН.

На санаторію.

Члениці У.Ч.Х. з нагоди Рождества Христового не забули і про старий край і пішли з колядою на санаторію, що має повстати в столиці Карпатської України, Хусті. Коляда принесла $43.50. Ходили колядувати: А. Блащук, А. Когут, К. Пастущак, К. Топольницька і п. Чаплинська з Савтпорту. Зложили в Стемфорді: М. Пилипчук $2; А. Городицький $1.85; по $1: І. Городицький, Марія Круліковська, М. Боларик, І. Тарновська, М. Риба, А. Карій, К. Топольницька, І. Зілюнка, П. Паньків, І. Кресан, М. Кравчук, А. Блащук, С. Сирафим, С. Савіцький, Р. Телен, Н. Митрофіль, Н. Швець, А. Круцляк; по 50 ц.: Т. Пастущак, Г. Вовк, С. Куривчак, І. Михайлишин, А. Когут. Коляда в Українськім Клюбі $5.65. В Савтпорті зложили: Український Клюб $2; по $1: Ю. Гоголь, М. Ванат, А. Дутка, І. Чапельський, І. Репко, Е. Марущак, Й. Коршияк, Н. Гайда, П. і М. Клубчик, А. Медвідь; по 50 ц.: І. Гоголь, І. Махно, А. Ланга. Гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

М. К.

БОТЛЕР, ПА.

На Карпатську Україну.

За розпорядженням єп. Богдана переведено в укр. прав. церкві збірку на поміч Карпатській Україні. Жертвували по $1: А. Кулик, С. Блишак, Анастазія Дмитрик, Й. Гадяк, о. Й. Боднар; по 50 ц.: І. Кулик, В. Залісний, Решта дрібними. Разом $14.56, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

о. Й. Боднар.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (32)

Тарзан пригнався до села якраз в найбільш трагічну хвилю, коли один з дикунів збирався проколоти серце Гелени списою. Бубон ще гудів, та він кожної хвилини мав замовкнути. Тарзан бачив цю диявольську сцену і руки його почали стискнати лука. Та чи зможе він луком багато зробити, маючи перед собою таку величезну отару дикунів?

Гелена замкнула очі і ждала смертного удару. Нагло бубон замовк. „Тепер кінець" подумала Гелена і в поспіху вимовляла молитви до Бога. „Боже, прости мені всі провини", шептала вона, а дивне передсмертне враження пробігло її жили. Всі дикуни вліпили свої очі в жертву. Цеж була для них велика приємність дивитись як людина вмирає.

Лютило їх лиш те, що Гелена не виявляла великого страху. Дикун почав напружувати свої мязи, щоб відпруживши їх відтак нагло прошити списою серце Гелени. Та в тім немов якийсь бомок загудів в повітрі і дикун впав на землю. В його грудях сторчала цінко стріла. Та дикунів найшов ляк. Бо ніхто з них не знав звідкіля прийшла ця стріла.

Гелена почула, що щось сталось. Вона відкрила очі і побачила на землі мертвого дикуна. Що це значить? питала себе Гелена. Невже вони самі вбили його? А може це значить, що її врятують? Та ні. Ось другий дикун з жорстокими очима почав підкрадатись до неї, щоб довершити того, чого перший не міг довершити. Ні, це таки кінець. Годі дуритись.